

Wederhoor LNV:

1. *Vindt de minister het belangrijk dat burgers en politici goed worden voorgelicht over de wenselijkheid van versoepeling van de regels rondom nieuwe veredelingstechnieken (zoals CRISPR-Cas)? Graag een toelichting.*

Antwoord: Uiteraard vindt LNV het belangrijk dat burgers en politici goed en correct worden ingelicht over de lopende dossiers. Zo ook over het aangekondigde voorstel voor nieuwe wetgeving voor planten die met bepaalde nieuwe genomische technieken (NGTs) worden geproduceerd. Hierover wordt bijvoorbeeld de Tweede Kamer regelmatig geïnformeerd door het kabinet¹. Dit zijn openbare stukken, die op de website Rijksoverheid worden geplaatst. In samenwerking met VWS en IenW is afgelopen najaar een uitgebreide stakeholdersbijeenkomst met een diverse groep deelnemers georganiseerd. Verder heeft de Europese Commissie een uitgebreide publieke consultatie uitgevoerd en aanvangseffectbeoordeling vrijgegeven op het onderwerp².

2. *In de Woo-stukken zien we in een 'Rijksinterne terugkoppeling' van de stakeholdersessies van 30 maart en 1 april 2021 het volgende staan: "De veiligheid en positieve bijdragen van groene biotechnologie aan de duurzame transitie en SDG's e.g. honger en armoedebestrijding en duurzame landbouw moeten daarom meer gecommuniceerd worden richting het algemene publiek. Wetenschappers en bedrijven moeten hier een essentiële rol in spelen en ethische argumenten zijn daarbij ook belangrijk." En in een verslag van de beraadsgroep biotechnologiebeleid een uitspraak van LNV: "De drijvende kracht voor nu is het duurzaamheidsargument met op de tweede en derde plaatst de agri-food sector."*

Nederland en andere stakeholders zien duurzaamheid als belangrijk argument voor om de regels rondom nieuwe genomische technieken te versoepelen. Wat zijn de bewijzen dat CRISPR-Cas leidt tot duurzame landbouw? Kan die verduurzaming ook zonder nieuwe veredelingstechnieken worden bereikt?

Antwoord: Over uw vragen over de verduurzaming van de landbouw verwijst LNV u graag naar mijn beantwoording van vragen van de Partij van de Dieren, die vergelijkbare vragen heeft gesteld³.

3. *Vindt LNV dat het debat over versoepeling evenwichtig wordt gevoerd? Graag een toelichting.*

Antwoord: Het gaat om een herziening om wet- en regelgeving om deze meer geschikt en proportioneel te maken voor de toepassing van NGTs in de veredeling onder bepaalde voorwaarden, dus niet om het versoepelen van de wetgeving. Met proportionaliteit wordt bedoeld: Regelgeving in verhouding met het risicoprofiel van de producten van NGTs. Voor zover dit debat binnen het beïnvloedingsdomein van LNV valt, proberen we dit debat evenwichtig te voeren.

---

¹ Bijvoorbeeld deze kamerbrieven: [link](#), [link](#), [link](#)

² [Link](#) naar de publieke consultatie en de aanvangseffectbeoordeling van de Europese Commissie

³ [link](#) naar de beantwoording van Kamervragen van de PvdD

Op Europees niveau zijn er duidelijke tegenstanders en voorstanders in het debat actief, voor zover bij LNV bekend wordt aan beide kanten een podium geboden in het debat.

4. *Vindt de minister het belangrijk dat er ook wordt stilgestaan bij risico's zoals machtsconcentratie van multinationals en keuzevrijheid voor consumenten? Graag een toelichting.*

Antwoord: Het is bij nieuwe wetgeving altijd belangrijk om stil te staan bij zowel de risico's als de kansen. Dit wordt geïnventariseerd en neemt LNV mee in de onderhandelingen bij de totstandkoming van de komende nieuwe wetgeving voor NGTs. De risico's die u noemt zijn bij LNV bekend.

Over keuzevrijheid:

In eerdere stukken die u heeft, heeft u kunnen lezen dat keuzevrijheid een belangrijk onderwerp is voor Nederland, dit is ook door Nederland bij de Europese Commissie ingebracht.

Over machtsconcentratie

De Europese Commissie heeft aangegeven dat met deze wetgeving juist kleine en middelgrote bedrijven bereikt moeten worden en dus de machtsconcentratie van multinationals verminderd moet worden². Dit is ook de inzet van Nederland.

5. *Vindt het kabinet dat consumenten in het schap en/of op de verpakking moeten kunnen zien dat een product tot stand is gekomen via CRISPR-Cas of andere technieken waarbij er gebruik is gemaakt van genetische modificatie (GM)? Zo ja, hoe moet zo'n label er dan uit zien? Met welke informatie? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Voor deze vraag zou ik u graag willen verwijzen naar de Nederlandse reactie op de publieksconsultatie van de Europese Commissie⁴. Hierin geven wij aan de keuzevrijheid van de consument en de professionele gebruiker belangrijk te vinden. Het kabinet heeft nog geen positie genomen over hoe dit specifiek vorm moet krijgen, hiervoor wordt eerst het EU-voorstel afgewacht.

6. *Moet er volgens het kabinet een centraal register komen waar bedrijven, overheden en burgers in kunnen zien welke producten via CRISPR-Cas of andere GMO-technieken tot stand zijn gekomen? Een plant die via CRISPRCas is ontwikkeld, is niet te onderscheiden van een plant die via klassieke veredeling tot stand is gekomen. Hoe kan de consument dan weten of er bij de veredeling gebruik is gemaakt van deze techniek?*

Antwoord: Dit is een problematiek die niet uniek is voor het huidige NGT-voorstel en speelt nu al. Producten, waarin gewassen zijn verwerkt die ontwikkeld zijn met NGTs, kunnen immers ook nu al ongeoorloofd de EU binnenkomen via de handel met derde landen⁵. Er bestaan geen mogelijkheden om aan- of afwezigheid analytisch aan te tonen en te weren, terwijl dit wel onder de Europese wetgeving zou moeten. Het geeft aan dat nieuwe wetgeving des te meer nodig is om dit aan te pakken. Er zal naar alternatieven moeten worden

---

⁴ [Link](#) naar de Nederlandse reactie op de publieksconsultatie

⁵ We hebben geen signalen ontvangen dat dit daadwerkelijk gebeurt.

gekeken, er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een documentatiesysteem met regelmatige audits. Het Nederlandse kabinet wacht eerst het EU-voorstel af, alvorens een positie te bepalen.

7. *We zien in de Woo-stukken dat er (veelvuldig) contact is tussen het ministerie en de industrie (met Plantum en HollandBio) op dit dossier. Bijvoorbeeld rondom de studie van de Europese Commissie die in april 2021 verschijnt. Zo mailt Plantum naar LNV: "...blij om te horen dat we van start gaan met gesprekken over studie!"*

Andere voorbeelden:

- *Plantum heeft begin 2021 uitgebreide gesprekken met LNV en IenW over keuzevrijheid en etikettering.*
- *Plantum wil graag kennismaken met nieuwe ambtenaar van LNV, willen input graag tegen hen aanhouden en misschien is dat wederzijds? LNV reageert: "Het lijkt mij heel nuttig om, net als mijn voorganger..., met jullie de prettige samenwerking voort te zetten."*
- *LNV, Plantum en T&U board gaan op 'heisessie'*
- *Plantum en LNV bereiden samen fact finding mission EC voor.*

Wat houdt het contact/'samenwerking" volgens LNV in? Waarom is dit belangrijk? Hoe ziet bijvoorbeeld zo een heisessie eruit?

Antwoord: Ik heb contact met een brede variëteit van stakeholders. Ook met stakeholders die buiten het aangehaalde WOO-verzoek vallen, denk bijvoorbeeld aan NGO's. Natuurlijk heeft LNV regelmatig contact met het bedrijfsleven. Zij zijn immers één van de stakeholders in dit dossier. LNV overlegt bijvoorbeeld ook met leden van de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen. De TU Board kan gezien worden als het dagelijkse bestuur van deze Topsector. In de Topsector werken overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen samen aan innovatie, human capital en internationalisering.

Specifiek over de heisessie:

Op het programma van de heisessie staan onderwerpen die in de domeinen innovatie, human capital en internationalisering passen, zo ook het onderwerp NGTs. Op de, in het woo-verzoek gerefereerde, heisessie is een informerende presentatie gegeven over het Europese traject rondom Nieuwe Genomische Technieken, waarna de leden van het TU board hun gedachten over het onderwerp hebben gewisseld. Op de heisessie kwamen verder ook veel andere onderwerpen aan de orde, niet gerelateerd aan NGTs.

Specifiek over die fact-finding missie:

Bij de fact-finding missie van de Europese Commissie in Nederland heeft de Europese Commissie specifiek verzocht om ook met bedrijven, die plannen hebben om met NGTs te gaan werken (mocht er nieuwe wetgeving komen), te spreken. Wij hebben hiertoe Plantum benaderd, omdat zij de koepelorganisatie zijn voor veredelingsbedrijven. Met de hulp van Plantum is er een selectie van bedrijven opgesteld waarmee de Europese Commissie (digitaal) heeft gesproken. Dit was een specifiek programma-onderdeel van de fact-finding missie, het totale programma was breder.

8. *Uit ons onderzoek blijkt dat overheid, wetenschappers en bedrijven in dit dossier veelvuldig contact hebben – o.a. op heisessie, in beraadsgroepen, stakeholderbijeenkomsten en wanneer er input nodig is voor de Europese Commissie. Ziet LNV risico's wanneer ambtenaren, wetenschappers en bedrijfsleven intensief optrekken in dossiers zoals deze? Graag een toelichting.*

Antwoord: Er is contact met een grote groep stakeholders en experts. Deze groep komt samen in o.a. de Beraadsgroep Biotechnologie die IenW voorziet. Stakeholder is een breed begrip en omvat vanuit ons perspectief: bedrijfsleven, beroepsverenigingen, belangenverenigingen, wetenschappelijke instellingen, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Voor beleidsvorming op een complex onderwerp als Nieuwe Genomische Technieken doet het kabinet bovendien een beroep op wetenschappers voor het aandraagen van wetenschappelijke kennis. De input die wetenschappers en andere stakeholders aanleveren is ondersteunend aan de beleidsvorming van het kabinet.

9. *Welke rol heeft Nederland gespeeld in de totstandkoming van het Europese voorstel? Op pagina 346 (document 1) zien we in een nota aan de nieuwe minister staan: "De Europese Commissie ontwikkelt, mede door een sterke lobby van Nederland, nieuwe wetgeving voor NVTs binnen de soortgrens".*

Antwoord: Nederland heeft, samen met een aantal andere lidstaten, herhaaldelijk dit dossier Europees op de agenda gezet⁶. Uiteindelijk heeft, mede door dit agenderen, de Europese Commissie een onderzoek uitgevoerd^{7,8} waaruit werd geconcludeerd dat er sterke indicaties waren dat de huidige wetgeving uit 2001 inderdaad niet geschikt is voor het reguleren van NGTs. Aan de hand van deze studie is de Europese Commissie een wetgevingstraject gestart.

10. *Wat zijn de argumenten die de Nederlandse overheid heeft gebruikt bij de "sterke lobby"?*

Antwoord: De argumenten die gebruikt zijn voor de Europese agendering zijn terug te vinden in openbare stukken^{1,3,4,6,7,10}. Kort samengevat:

- De huidige GGO-wetgeving is tot stand gekomen in 2001 en is niet geschikt voor de huidige moderne genomische technieken. Doordat de wetgeving niet geschikt is voor NGTs, kunnen met NGT-veredelde gewassen niet tot nauwelijks op de Europese markt komen.
- Bovendien hebben in sommige situaties producten van NGTs andere risicoprofielen dan die van klassieke GGO's, dit wordt bevestigd door de EFSA. Dit biedt de mogelijkheid tot een andere, meer proportionele, vorm van regulering voor deze producten.
- Als laatste ziet de Nederlandse overheid in NGTs een nuttige innovatie die bij kan dragen in de transitie naar een duurzamer landbouwsysteem.

---

⁶ [Link](#) naar relevante kamerbrief

⁷ [Link](#) naar relevante kamerbrief

⁸ [Link](#) naar het Europese onderzoek.

11. In hoeverre heeft de Nederlandse overheid hierin de standpunten en zorgen van de biologische sector, NGO's en kritische wetenschappers die niet verbonden zijn aan de WUR, meegenomen? Graag een toelichting.

Antwoord: Er wordt met een breed scala aan stakeholders gesproken. Daarbij wordt ook gesproken en rekening gehouden met bijvoorbeeld standpunten en zorgen van NGO's (zie bijvoorbeeld [dit](#) rapport). Er is regelmatig contact met de biologische sector, ook over dit voorstel. Ook vindt er binnen mijn departement overleg en afstemming plaats tussen het beleidsdomein biotechnologie en het beleidsdomein biologische landbouw.

12. We zien in de Woo-stukken dat LNV deelneemt aan een bijeenkomst van de EPSO, een organisatie die de belangen van wetenschappers behartigt. Waarom vindt Nederland het belangrijk om hierbij aanwezig te zijn? Ook zien we in de WOO-stukken dat ambtenaren van LNV naar lobby evenementen gaan, o.a. een event dat gesponsord wordt door Corteva (pagina 80, document 1). Is dat gebruikelijk? En waarom doen ambtenaren dat?

Antwoord: Bijeenkomsten en evenementen kunnen een nuttige, functionele bron van informatie zijn, die kan dienen ter ondersteuning van de beleidsvorming. Ambtenaren bij de Rijksoverheid dienen daarbij rekening te houden met de Gedragscode Integriteit Rijk. Die stelt onder meer stelt dat zij hun werk transparant én onafhankelijk moeten uitvoeren. Bij het bezoeken van evenementen en bijeenkomsten hebben de ambtenaren dus ook deze criteria gehanteerd. Daarnaast hoort het bij het vakmanschap van een ambtenaar om rekening te houden met meerdere gerechtvaardigde belangen. Zo is bijvoorbeeld ook een evenement over NGTs⁹ bezocht in Oostenrijk, waar juist veel critici over dit onderwerp spraken en aanwezig waren.

13. We zien in de WOO-stukken (pagina 188, document 1) een uitgebreide evaluatie van het High Level Event van de EU 29 in nov 2021. LNV stuurt punten naar WUR, en WUR reageert. Vervolgens zien we in een mail van LNV staan: "Je ziet dat de lobby tegen NGT probeert twijfel te zaaien, effectieve lobby tactiek en iets waarop we ons moeten voorbereiden." Is twijfel zaaien problematisch? Hoe hebben LNV en WUR zich hierop "voorbereid"?

Antwoord: Het doel van LNV is om bij te dragen aan nieuwe wetgeving die de Europese Commissie voor NGTs ontwikkelt. Dat er een lobby is om vernieuwde wetgeving tegen te houden met behulp van twijfel zaaien, gaat in tegen onze inzet. LNV ziet dit niet als problematisch, echter wel iets om rekening mee te houden. LNV kan niet voor de WUR spreken en of zij zich hierop willen voorbereiden. Als LNV bereiden we ons samen met andere betrokken departementen inhoudelijk voor op het aankomende EU-voorstel en het daaraan gerelateerde krachtenveld. Hiertoe laten we ons adviseren door een diverse groep experts, voeren we gesprekken met de Europese Commissie en andere lidstaten, spreken we diverse stakeholders (zie definitie bij antwoord 8) en hebben we veelvuldig interdepartementaal contact.

---

⁹ [link](#) naar het evenement.

14. Welke uitspraken van welke partij bij het High Level Event, vielen volgens LNV onder twijfel zaaien en waarom?

Antwoord: Helaas is de gevraagde analyse op dit moment niet meer te maken. Het betrof een bijeenkomst waar mondeling werd gecommuniceerd.

15. De overheid betaalt de WUR voor beleidsondersteunend onderzoek. We zien in de stukken staan (pagina 342, document 1) dat dit onderzoek onmisbaar is voor het LNV-beleid omdat nvt's medebepalend zijn voor het behalen van doelen rondom de Toekomstvisie Gewasbescherming, de Green Deal en aan het versneld aanpassen van gewassen aan nieuwe klimatologische omstandigheden. Op welke, concrete, manier dragen nvt's volgens het ministerie hieraan bij?

Antwoord: Hier wordt al bij stil gestaan in een aantal openbare stukken, bijvoorbeeld in de beantwoording van kamervragen^{3,10}. Een ander voorbeeld is dat met het inbrengen van resistentiegenen in een gewas significante tijdswinst behaald kan worden. Om een gewas duurzaam resistent te maken tegen bepaalde ziekten of plagen is het nodig resistentiegenen te 'stapelen', dat wil zeggen dat meerdere resistentiegenen in een gewas gecombineerd worden. Met NGTs is dit goed mogelijk, met conventionele veredeling een grote uitdaging.

16. We zien in de WOO-stukken staan dat het BO-onderzoek gevoelig is, wie heeft het onderzoek als gevoelig gekwalificeerd en waarom?

Antwoord: Het document op pagina 103 betreft een concept. In het definitieve document is het onderzoek niet als gevoelig gekwalificeerd. Het onderzoek en de resultaten zijn beschikbaar op de website van WUR¹¹.

17. Heeft het ministerie van LNV of een ander ministerie onderzoek laten doen naar de risico's van nieuwe veredelings technieken?

Antwoord: In de afgelopen jaren zijn er in Nederland diverse onderzoeken uitgevoerd, gevraagd en ongevraagd, ten aanzien van de Europese discussie over planten gemaakt met NGTs, bijvoorbeeld vanuit de Commissie Genetische Modificatie (COGEM) en het Rathenau instituut¹². Het ministerie van LNV laat aanvullend onderzoek doen, bijvoorbeeld naar onbedoelde (genetische) effecten van deze technieken. De resultaten van dit onderzoek wordt openbaar gepubliceerd. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Wageningen Food and Safety Research.

---

¹⁰ [Beantwoording vragen](#) begrotingsbehandeling LNV (vraag 189)

¹¹ [Link](#) naar de website

¹² Een greep uit de onderzoeken: [Aanbiedingsbrief bij onderzoeksproject over de uitspraak van het Europees Hof over gene editing en de ggo-regelgeving: Reikwijdte en consequenties' \(cogem.net\)](#); [Uitspraak van het Europees Hof over gene editing en de ggo-regelgeving: Reikwijdte en consequenties \(cogem.net\)](#); [Verslag internationaal symposium: Gene edited crops; global perspectives and regulation \(cogem.net\)](#); [Geen roos zonder doornen; Implicaties van een product-georiënteerde regelgeving voor gg-gewassen in Europa \(cogem.net\)](#); [Voorstel voor aanpassing van de vrijstelling in de ggo-regelgeving: aanvullende criteria voor het vrijstellen van gg-planten \(cogem.net\)](#); [CRISPR-Cas en gerichte mutagenese bij planten \(cogem.net\)](#); [Adviserende aanbiedingsbrief 'Novel plant breeding techniques' \(cogem.net\)](#) Dossier voeding en biotechnologie | Rathenau Instituut

18. Hoeveel publiek geld is er in de afgelopen 10 jaar in totaal naar de WUR gegaan voor beleidsondersteunend onderzoek in dit dossier?

Antwoord: Tussen 2013-2019 investeerde LNV gemiddeld 60.000 euro per jaar in dit dossier en daaraan gerelateerde onderwerpen. Sinds 2020 gaat het om 167.000 euro per jaar.

19. Hoeveel publiek geld is er de afgelopen 10 jaar naar de WUR gegaan voor onderzoek m.b.t nieuwe veredelingsstechnieken?

Antwoord: In dit korte tijdsbestek was het niet mogelijk om 10 jaar terug te gaan en alle gegevens terug te vinden. Op dit moment loopt er 1 project specifiek gericht op de ontwikkeling van nieuwe genomische technieken (gene editing) voor veredeling, waarin 660.000 euro publiek geld wordt geïnvesteerd verdeeld over 4 jaar. Deze technieken worden daarnaast breed gebruikt in onderzoek om inzicht te verkrijgen in de genetica van planten.

20. Hoeveel publiek geld is er de afgelopen 10 jaar gegaan naar onderzoek rondom klassieke veredeling voor toepassingen binnen de biologische sector?

Antwoord: In dit korte tijdsbestek was het niet mogelijk om 10 jaar terug te gaan en alle gegevens terug te vinden. Binnen het topsectorprogramma wordt per jaar ca. 4,5 miljoen euro besteed aan onderzoeken (gerelateerd) aan veredeling. Het overgrote deel van dat onderzoek is relevant voor alle vormen van landbouw, inclusief de biologische sector. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het innovatieprogramma CROP-XR dat binnenkort van start gaat en dat wordt gefinancierd met publieke middelen uit het Nationaal Groeifonds. Er loopt daarnaast een onderzoeksprogramma (Groene Veredeling) binnen datzelfde topsectorprogramma waarin (klassieke) veredelingsstechnieken worden toegepast die specifiek zijn voor de biologische landbouw. Dit programma ontvangt 1 miljoen euro per jaar aan subsidie.

21. De WUR is betrokken bij het beantwoorden van Kamervragen. Een voorbeeld in de WOO-stukken op pagina 54 (document 1) gaat over vragen van de PvdD. We zien dat de WUR een suggestie doet om een zin over de toepassing (en risico's) van NVT aan te passen. Van: "Wel is het van belang dat we kijken naar de toepassing van de technieken en niet alleen de technieken zelf, anders dan kan innovatie niet gebruikt worden op een positieve manier." Naar: "Wel is het van belang dat we kijken naar hoe de technieken worden toegepast. Het gaat dan om welke eigenschap, of dat inderdaad een toepassing binnen de soortgrenzen en/of targeted mutagenese betreft (zoals de Commissie dit beschouwt), en of het gewas dat hieruit resulteert onder goede landbouw praktijken wordt verbouwd."

De vrij expliciete waarschuwing dat nieuwe technieken ook op een negatieve manier kunnen worden gebruikt, lijkt in het voorstel van de WUR minder duidelijk voor het voetlicht te komen. Uiteindelijk luidt het volgende antwoord op de Kamervragen: "Om deze kansen te kunnen benutten is het belangrijk dat beleid aansluit bij recente wetenschappelijke ontwikkelingen. Mijn inzet in de EU is erop gericht dat deze nieuwe vormen van biotechnologie op een veilige en maatschappelijk

verantwoorde wijze worden ontwikkeld en toegepast binnen soortgrenzen."

Wat is de overweging geweest van de ambtenaar in kwestie om het antwoord aan te passen?

Antwoord: Voor de beantwoording op Kamervragen worden soms derden (bijvoorbeeld inhoudelijk deskundigen) geconsulteerd teneinde tot een juiste beantwoording te komen. De reactie op deze consultaties worden ambtelijk in overweging genomen bij de beantwoording van de vragen. De minister bepaalt het uiteindelijke antwoord dat aan de Kamer wordt verzonden.

22. Is het gebruikelijk dat externe partijen meeschrijven aan antwoorden op Kamervragen?

Antwoord: Zie antwoord op vraag 20

23. In de Woo-stukken worden in de nota voor de nieuwe minister de uitdagingen van nieuwe veredelingsstechnieken benoemd. Zo kunnen er allerlei kwesties rondom intellectueel eigendom gaan spelen. "Op CRISPRCas is een speelveld ontstaan van inmiddels duizenden patenten". Ook schrijft de ambtenaar dat er bij sommige groepen angst is voor slechte voorbeelden die in het verleden hebben plaatsgevonden. "Een goed voorbeeld zijn de genetisch gemodificeerde herbicide-resistente gewassen, die leidde tot toename van toepassing van een bepaald herbicide. Ook ondernamen deze bedrijven vaak een zeer agressieve juridische acties tegen eenieder die hen benadeelden. Dit soort onwenselijke situaties proberen we te voorkomen in de voorwaarden van de nieuwe wetgeving." Hoe dan?

Antwoord: Het kabinet heeft nog geen definitieve positie over hoe dergelijke situaties aangepakt moeten worden. Hiervoor wordt eerst het EU-voorstel afgewacht. Een voorbeeld hiervan wordt genoemd in openbare stukken^{3,4}.

24. We zien in de WOO-stukken (pagina 1 t/m 3, document 2) dat de ministeries van IenW en LNV een reactie voorbereiden op de publieke consultatie van de EC en hulp inschakelen van de WUR bij een 'onverwachte vraag'. Een WUR-medewerker mailt daarop: "Ik mag jullie niks voorkauwen omdat we ook bij de analyse van de antwoorden betrokken zijn. Vanuit mijn EFSA Panel verleden en MS netwerk betrokkenheid kan ik het volgende melden." Vervolgens zien we dat er wel een antwoord komt. Kennelijk is de WUR zowel betrokken bij de Nederlandse consultatie als ook bij de analyse vanuit Brussel. Hoe kijkt LNV daar tegenaan?

Antwoord: Hierbij een reactie vanuit het ministerie van IenW dat wij voor u hebben nagevraagd: In dit geval werd in het kader van de publieke consultatie van de Europese Commissie specifieke expertise geraadpleegd bij de WFSR. In de totstandkoming van dergelijke reacties is er ruimte om te sparren met verschillende deskundigen om zodoende tot een goed standpunt te komen.

25. In een van de interviews die we hebben gedraaid heeft plantenprofessor Michel Haring van de UvA kritiek op het ministerie van LNV dat primair bij Wageningen info en kennis zou ophalen, m.b.t. dit onderwerp. Wij zijn benieuwd naar jullie reactie daarop.

Antwoord: Het standpunt van Professor Haring is ons bekend. Een substantieel deel van het toegepaste onderzoek in Nederland wordt echter uitgevoerd bij de zg. TO2 instituten¹³, waaronder Wageningen Research. Ze vormen een onderdeel van de nationale kennisinfrastructuur en leveren een bijdrage aan de economie, maatschappij en de overheid. De instituten hebben een bijzondere positie omdat ze een structurele financiering van de rijksoverheid ontvangen om een aantal taken uit te voeren¹⁴. Een nadere toelichting op de legitimatie van de inzet van deze publieke middelen kunt u vinden in de subsidieregeling TO2¹⁵.

Binnen het onderzoek naar veredeling voert Wageningen beleidsondersteunend onderzoek uit. LNV onderhoudt op het onderwerp echter ook contacten met onderzoekers van andere universiteiten en onderzoeksinstituten. Binnen het gezamenlijke Publiek-Private Samenwerking (PPS) programma van LNV en de topsectoren wordt ook veredelingsonderzoek aan andere universiteiten/onderzoeksinstituten dan WUR gefinancierd, waaronder ook de UvA. Ook zijn andere kennisinstellingen dan WUR vertegenwoordigd in de reviewteams en klankbordgroepen van het dit PPS programma, waaronder die op de thema's teeltsystemen en plantenveredeling. Bovendien financiert LNV met Nationaal Groeifondsmiddelen een groot veredelingsprogramma (CROP-XR) waar 4 universiteiten en HBO instellingen bij betrokken zijn en dat getrokken wordt door de Universiteit Utrecht.

---

¹³ TO2 staat voor Toegepast Onderzoek Organisaties

¹⁴ De hoofdtaken van TO2 zijn:

- i. Het ontwikkelen, toepassen en verspreiden van kennis ten behoeve van het oplossen van maatschappelijke vragen en ondersteuning van overheidstaken- en beleid. Een deel van dit onderzoek valt onder wettelijk verplichte taken.
- ii. Het ontwikkelen, toepassen en verspreiden van kennis voor het versterken van de innovatiekracht en concurrentiepositie van Nederland, in het bijzonder voor de topsectoren.
- iii. Het beheren van strategische onderzoeksfaciliteiten welke soms uniek zijn in Nederland en deels ook internationaal.

¹⁵ [link](http://www.overheid.nl) naar subsidieregeling op www.overheid.nl